

Uredništvo: uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004. Mesečna naročnina 25 lir, za inozemstvo 40 lir. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inserate. — Izključno zastopstvo za oglaševanje v Italiji in inozemstvu: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENE

APRIL 1944

20

CETREK

Ob rojstnem dnevu Adolfa Hitlerja

notranjepolitičnem kakor tudi na zunanjepolitičnem področju. Na znotraj je v razmeroma silno kratkem času konsolidiral prejšnje razvrzane razmere, odpravil strankarske razprtije ter rešil številna vprašanja, ki so prej zaman čakala rešitve. Ne moremo sicer podrobno govoriti o tem velikanskem delu, toda na kratko moramo vsakakor omeniti rešitev kmetskega in delavskega vprašanja. Nemški kmet je pod vodstvom Adolfa Hitlerja dobil najširše možnosti za poln razmah in umno kmetijsko udejstvovanje, ki je rodilo blagostanje tako za kmeta kakor za celotno narodno občestvo. Velikanske uspehe je pod spretnim vodstvom Adolfa Hitlerja doseglo nemško delavstvo. Milijoni brezposelnih delavcev so do zadnjega moža dobili zaposlitev, razredna borba je prenehala, socialni položaj delavstva je dosegel zavidljivo višino, tako da je nemška socialna ureditev služila za zgled številnim drugim državam. Zunanjepolitično je dobila Nemčija pod genialnim vodstvom Adolfa Hitlerja vse tiste pravice, ki nemškemu narodu na tem prostoru pripadajo, da, še več, Adolf Hitler je s svojo vztrajnostjo in nepopustljivostjo dosegel združitev vseh Nemcev v velikonemški državi.

Danes stoji Adolf Hitler na čelu velikanske borbe, ki jo vodi Nemčija in z njo vsa kulturna Evropa proti barbarizmu boljševizma, ki hoče pod raznimi pretekami zagospodovati najprej nad Evropo, nato pa nad svetom, zato pa mora v tej vojni najprej uničiti vse dobrine krščanske zahodnoevropske kulture in njene nosilce. Kot vodja evropskega protiboljševskega tabora je danes, ko so se pod vplivom židovstva tudi zahodne bogataške sile povezale z boljševizmom, Adolf Hitler edini garant za rešitev Nemčije in Evrope, za zmago nad boljševizmom in njegovimi pomagači ter za ustvaritev nove Evrope.

Slovenci smo majhen narod, vendar pa tudi mi živimo v Evropi in smo kot taki tudi mi del evropske skupnosti; še več: tudi nas ogroža komunizem, ki nam je v zadnjih letih povzročil že toliko zla. Zato se tudi Slovenci na svojem prostoru in po svojih zmognostih udeležujemo protikomunistične borbe v sklopu tistih evropskih sil, ki stoje danes pod vrhovnim vodstvom vodje velikonemške države Adolfa Hitlerja.

haja svoj rojstni dan, ni podobna običajni življenjski poti raznih že vnaprej predestiniranih »voditeljev«, marveč je že sama po sebi nekaj svojrskega. Adolf Hitler se je kot nepoznani vojak udeležil prve svetovne vojne, kjer je spoznal vse slabosti in napake takratnih notranje nemških, kakor tudi svetovno političnih razmer in se takoj odločil za trdo in žilavo delo za oblikovanje novih razmer in novih časov. Kot nepoznani vojak je navzlic številnim težavam in nasprotovanjem začel graditi novo Nemčijo. Započel je s svojimi prijatelji narodno socialistično gibanje, ki se je hitro razraslo v močno drevo, obsegajoče ves nemški narod, ki je tako postavil ter priznal Adolfa Hitlerja za svojega narodnega vodjo in za svojega vrhovnega državnega krmarja. Kot vodja velikonemške države je lahko Adolf Hitler v polni meri razvil vse svoje bogate in genialne voditeljske sposobnosti tako na

Danes, dne 20. aprila, je rojstni dan vodje velikonemške države Adolfa Hitlerja. Ta dan spada med največje praznike nemškega naroda, ki je budno spremljal svojega vodjo po vsej njegovi poti in ga neizmerno vzljubil, ko je spoznal njegove voditeljske sposobnosti, jasne cilje ter skrajno nesebično in požrtvovalno delo za boljšo bodočnost nemškega naroda. Danes je z njegovim imenom zvezana tista skrivnostna sila, ki kakor magnet vpliva na ljudstvo, ga vodi ter ga v teh za nemški narod, za Evropo in za ves svet odločilnih časih priteguje nase ter usposablja za orjaški boj, ki ga vodi danes Evropa pod nemškim vodstvom proti vzhodnjaškemu boljševizmu ter zahodnemu bogataštvu, ki sta oba povezana z židovstvom.

Življenjska pot vodje velikonemške države Adolfa Hitlerja, ki danes ob-

Anglija preprečuje diplomatski promet

Stockholm, 18. aprila. Kakor je objavil Reuter s posebnim poročilom, ne smejo od ponedeljka inozemski diplomati in kurirji več zapustiti Anglije, njih diplomatska prtljaga pa je podvržena cenzuri.

Nadalje se bere v Reuterjevem poročilu, da je ta varnostni ukrep najstrožja naredba, ki je bila doslej sprejeta v zvezi z drugim bojiščem in jo je zunanje ministrstvo objavilo v ponedeljek zvečer. Kakor je Reuter k temu izvedel, ta določila ne veljajo za diplomate Zedinjenih ameriških držav, Sovjetske zveze in angleških dominionov, veljajo pa za Irsko.

Pri tem Reuterjevem poročilu pada najprej v oči, da pri teh omejitvah niso izvezti diplomati čungkiške Kitajske. Bržkone ne pristejajo več čungkiških Kitajcev k svojim zaveznikom.

Sicer pa so bržkone hoteli s temi ukrepi izkazati v Nemčiji nervoznost. Lahko si predstavljamo, da bo nervoznost izbruhnila prej v Angliji, kjer že dolgo uganjajo Churchillovo igro z drugim bojiščem. Ali je torej ta ukrep pravi pričetek vdora, ali pa spada v vrsto »živčne vojne«. Kakor koli tudi je, mi gledamo ravnodušno v bodočnost in smo vsekakor pripravljeni in oboroženi, da bogataško tolpo, ki hoče s svojim vdorom v Evropo izročiti narode ameriškega businessu, sprejmemo, kakor se spodobi.

Sicer pa, se je Churchill s tem ukrepom izkazal kot dober učenec svojih boljševiških prijateljev. Kajti samo ti so se doslej zaradi sumničnega posluževanja takšnih prisilnih sredstev napram inozemskim diplomatom. S tem pa zadaja angleška vlada novo brco nevtralnemu državam, proti katerim sedaj poteka nesramna izsiljevalna akcija zaradi gospodarskega prometa. Celu »Exchange« poudarja v svojem komentarju k temu ukrepu, da so pristojni krogi brez nadaljnjega priznani, da ni nobenega precedenčnega primera v Angliji ali sploh v moderni dobi. Toda to zadržanje napram majhnim državam odgovarja popolnoma angleškemu tolmačenju mednarodnega prava.

Angleški tisk ne dopušča nobenega dvoma, da spada ta nov Churchillov ukrep v vrsto zaščitnih ukrepov, ki so se pri-

čeli z zaporo prometa proti Irski ter se nadaljevale v gangsterski politiki proti nevtralnosti majhnih držav. Londonski listi sicer pričakujejo, da nevtalci ne bodo ničesar podvzeli proti temu brutalnemu angleškemu prisilnemu ukrepu. Na drugi strani pa postajajo takoj zelo jasni in ne prikrivajo groženj proti majhnim državam.

Višek najbolj razaljivega koraka za nevtralne države predstavljajo izvajanja lista »Yorkshire Post«, ki izjavlja med drugim, da ta ukrep ni naperjen proti diplomatskim zastopnikom, temveč da bi si »nemški agenti utegnili med prevozom pridobiti dostop do diplomatske prtljage in v njej naleteti na dragocene podatke.«

Tolpe izgubile 12.000 mož v dveh tednih

Berlin, 18. aprila. Komunistične tolpe na zapadnem Balkanu so izgubile v prvi polovici aprila na področju enega samega bojnega odseka nad 4.100 mrtvih in 1.672 ujetnikov. Če pristejemo k temu še število pribežnikov ter po izpovedbi prič ocenjene izgube najmanj 6.000 mož, potlej so tolpe izgubile okoli 12.000 mož.

Poleg tega je bilo v istem času zaplenjeno ali uničeno ogromno sanitetnega in oskrbovalnega gradiva, oblačil, streliva in orožja. Izgube sanitetnega materiala posebno težko občutijo tolovaji, ker jim je itak zelo primanjkuje. Poleg tega so nemške in zavezniške čete zaplenile v teh dveh tednih 4 topove, 70 strojnic, 11 minometalcev in nad 1200 puško. K temu pa je treba še pristeti 143 konjev in 43 tovornih živali, ki so bile odvzete tolovajem. Ker so bili boljševiki hkrati odrezani od njih bogatih preskrbovališč, je nastala v zadnjem času v raznih krajih med tolovaji prava lakota.

Berlin, 18. aprila. Te dni so na področju Oloča zadali nemško-hrvatski legionarji težke izgube. Tolovaji so med drugim izgubili tudi neko izgrajeno oporišče, pri katerem je bilo tudi bivališče več visjih štabov. Razen tega so izgubili 207 mrtvih, 41 ujetnikov ter številne prebežnike. Zaplenjeno je bilo 7 strojnic, 1 top, 1 protiletalski top, 1 minometalec,

Odvzem svobode nevtralnimi diplomatom spada popolnoma k politiki angloameriškega nasilja. Kar pa se nas tiče, lahko zagotovimo Churchill, da gledamo na razvoj dogodkov z istim mirom in ravnodušnostjo, s katerim smo doslej opazovali vse prazno besedičenje o drugem bojišču.

Morebiti je dobro, da spomnimo čitatelje na tisti del Churchillovega govora z dne 26. marca, v katerem je med drugim dobesedno izjavil:

»Tukaj moram opozoriti, da bo za zaslepite in varanje nasprotnika kakor za vaje naših lastnih sil potrebno mnogo napadnih alarmov, mnogo slepil in mnogo generalnih preizkušenj. Možno je torej, da je to eno Churchillovo slepilo ali celo generalna preizkušnja. Počakajmo in pustimo, da pridejo stvari same do nase!

392 pušk in drugo ročno strelsko orožje. Izgubili so tudi velike količine pehotnega streliva, min in poročevalskih naprav, takisto pa je bilo tolovajem odvzeto več sto ovac, 100 glav goveda in številni konji.

Berlin, 19. aprila. Nemške čete so z močno in uspešno podporo srbskih prostovoljcev zadale pri svojem prodiranju v Črno goro težke izgube boljševiškim tolovajem. Zavele so važno sovražnikovo oporišče Bjelo polje. Vključ številnim močnim cestnim zaporom in protitankovskim jarkom je uspelo napadajočim četam, da so napadle tolovaje ter da so jih mnogo uničile. Pomladansko vreme v črnogorskih hribih, porušeni mostovi ter plazovi so sicer otežkočali prodiranje nemških in srbskih oddelkov, a ga niso mogli zadržati. Številno orožje in ostalo vojaško gradivo sta padla v roke napadajočih čet.

Židovska društva na Madžarskem razpuščena

Budimpešta, 18. aprila. Notranji minister je odredil razpust treh židovskih društev, in sicer društva »Madžarske židovske mladine«, »Društva madžarskih židov« in »Madžarskega izraelskega kulturnega društva«.

Starker deutscher Kampfflugzeugverband griff London an

Grossbrände und Zerstörungen — Sowjets in schwungvollen Angriffen südlich des Dnjestr zurückgeworfen — Ungarische Truppen nahmen die Stadt Nadworna — Feindliche Vorstöße im Landekopf von Nettuno blutig zusammengebrochen — 58 Terrorflugzeuge abgeschossen

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 19. April. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Kampfraum von Sewastopol griffen die Sowjets von starker Artillerie und Schlachtfliegern unterstützt unsere Stellungen vergeblich an.

Am unteren Dnjestr scheiterten zahlreiche feindliche Angriffe unter Abschuss einer grösseren Anzahl von Panzern. Örtliche Einbrüche wurden bereinigt oder abgeriegelt. Auch nördlich Jassy brachen stärkere Angriffe der Bolschewisten zusammen. In der östlichen Bukowina säuberten rumänische Truppen das in den Vortagen gewonnene Gelände vom Feinde.

Zwischen den Karpaten und dem Raum östlich Stanislaw setzten deutsche und ungarische Divisionen ihre Angriffe erfolgreich fort. Dabei wurde die Stadt Nadworna von ungarischen Truppen genommen. Südlich des Dnjestr warfen deutsche Verbände die Sowjets in schwungvollem Angriff weiter zurück. Im Kampfraum westlich Tarnopol und südwestlich Luck brachen wiederholte Angriffe der Bolschewisten in harten Kämpfen zusammen.

An der übrigen Ostfront keine besonderen Ereignisse.

Im Landekopf von Nettuno und südlich der Adriatischen Küste brachen

feindliche Vorstöße unter blutigen Verlusten für den Gegner zusammen.

In den Mittagsstunden des 18. April drangen starke nordamerikanische Bomberverbände unter Jagdschutz bis in den Raum von Berlin vor. In verschiedenen Orten, besonders in Rathenow, entstanden Schäden und Verluste unter der Bevölkerung. Trotz schwieriger Abwehrbedingungen wurden 44 feindliche Flugzeuge, darunter 40 viermotorige Bomber, abgeschossen. Bei der Abwehr dieser Angriffe zeichnete sich ein Jagdverband unter Führung von Major Karl Friedrich Müller durch die Vernichtung eines geschlossenen feindlichen Bomberverbandes besonders aus.

Angriffe britischer Bomber richteten sich in der vergangenen Nacht gegen den Raum von Paris und Ostseegebiet.

Einige feindliche Flugzeuge drangen nach Westdeutschland und in den Raum von Berlin vor. Durch Nachtjäger und Flakartillerie wurden 14 Bomber vernichtet.

Ein starker Verband schwerer deutscher Kampfflugzeuge griff in der letzten Nacht London an. In den Zielräumen entstanden Grossbrände und Zerstörungen. Andere Kampfflugzeuge belegten Ziele in Ostengland mit Bomben.

Velik letalski napad na London

Veliki požari in razdejanja — Sovjeti so bili z zanosnimi napadi južno od Dnjestra vrženi nazaj — Madžarske čete so zavzele mesto Nadvorno — Sovražni sunki na nettunskem predmostju so se krvavo zrušili — 58 strahovalnih letal sestreljenih

Führerjev glavni stan, 19. aprila. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Na bojišču pri Sebastopolu so Sovjeti z močno podporo topništva in borbenih letal zamaš napadali naše položaje.

Ob spodnjem Dnjestru so se ob istočasni sestrelitvi večjega števila oklepnikov izjalovili številni sovražni napadi. Krajne vdore smo očistili ali zajeli. Tudi severno od Jasijsa so se zrušili močnejši boljševiški napadi. V vzhodni Bukovini so romunske čete očistile ozemlje, ki ga je sovražnik zavzel v prejšnjih dneh.

Med Karpati in področjem vzhodno od Stanislawja so nemške in madžarske divizije nadaljevale svoje napade. Pri tem so madžarske čete zavzele mesto Nadvorna. Južno od Dnjestra so vrgli nemški oddelki Sovjete z zanosnim napadom nazaj. Na bojišču zahodno od Tarnopola in jugozahodno od Lucka so se v hudih bojih zrušili ponovni boljševiški napadi.

Na ostalem vzhodnem bojišču ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Na nettunskem predmostju ter južno od jadranske obale so se iz-

jalovili sovražni sunki z visokimi nasprotnikovi krvnimi izgubami.

V opoldanskih urah 18. aprila so prodri močni severnoameriški bombniški oddelki z lovsko zaščito do berlinskega področja. V raznih krajih, zlasti v Rathenowu, je nastala škoda in je imelo prebivalstvo izgube. Vključ težkim obrambnim pogojem smo sestrelili 44 sovražniških letal, med njimi 40 štirimotornih bombnikov. Pri obrambi teh napadov se je z uničenjem strnjene sovražnikove bombniške jate posebno odlikoval lovski oddelek pod vodstvom majorja Karla Friedricha Müllerja.

Napadi britanskih bombnikov so bili v pretekli noči usmerjeni na pariško področje ter na ozemlja ob Vzhodnem morju.

Nekaj sovražnih letal je prodrlo v zapadno Nemčijo ter nad berlinsko področje. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so zbili 14 bombnikov.

Močan oddelek težkih nemških bojnih letal je v zadnji noči napadel London. Na ciljih so nastali veliki požari ter razdejanja. Druga bojna letala so bombardirala cilje v vzhodni Angliji.

K strahovalnim napadom na Beograd, Budimpešto in Bukarešto

Beograd, 19. aprila, 18. aprila. Bila izredna seja srbske vlade pod predsedstvom ministrskega predsednika generalnega polkovnika Milana Nedića. Na njej se je srbska vlada bavila z angloameriškim strahovalnim napadom na Beograd ter je precizirala svojo tozadavno stališče. V izjavi, ki jo je o tem izdala, je rečeno: »Vlada ugotavlja pred vsem svetom, da sta imela oba napada britanskega in ameriškega letalstva izključno in popolnoma značaj strahovalnih napadov na srbsko prebivalstvo. Dejstvo, da sta bila izvršena ob največjih krščanskih praznikih na prvi in drugi dan pravoslavne Velike noči, kaže, da sta imela prozorno politično tendenco.«

Največjo pozornost ter za Angleže malo ugodnih komentarjev je vzbudilo beograjskih političnih krogih dejstvo, da je bila pri težkem strahovalnem napadu na velikonočni ponedeljek ubita žena bivšega jugoslovanskega ministra dvora Knežević s svojimi štirimi otroci. Knežević sam, ki igra, kot znano, pomembno vlogo v emigrantski vladi kralja Petra, je bil leat 1941. eden izmed najbolj aktivnih anglofilskih politikov v Beogradu. Pri Simovićevem prevratu je bistveno sodeloval.

Budimpešta, 18. aprila. Listi poročajo o sovražnih letalskih napadih proti prestolnici in ugotavljajo, da je sovražnik pri zadnjih napadih uporabljal bombe večjega kalibra kot doslej. Tudi tokrat si je izbral kot glavni cilj predvsem majhne naselbine in delavske okraje v predmestjih. Prebivalstvo je dokazalo vzgledno disciplino in s takejšim posegom hišnih zaščit je bilo omogočeno pogasiti številne hišne požare. List »Este« poroča, da so sovražna letala obstreljevala »strojnici« prebivalstva, ki je iskalo zatočišče v gozdovih blizu mesta.

Bukarešta, 18. aprila. Pod naslovom »Z dvignjenim čelom« piše »Curentul« in ostali romunski tisk o sovražnikovi strahovalnih napadih v zadnjih dneh. »Romunski narod« tako piše list, »ne sprejema udarcev, ki mu jih zadajajo, na kolenuh, temveč stoji vztrajno in izpolnjuje svojo dolžnost v borbi za obrambo svoje svobode in neodvisnosti.«

Vsi listi posebno obsojajo razrušitev bukarške univerze pri nedeljskem angloameriškem napadu na romunsko prestolnico. »Universule« ugotavlja, da so bile bombe na vseučilišče, bolnišnice in cerkve spuščene zavestno s pravo grozovitostjo. Življenjske prava in neodvisnosti romunskega naroda pa ne more nihče uničiti s plameni.

»Timpul« spominja Amerikance na takozvana načela, v katerih imenu oni baje vodijo vojno.

»Ecoule« podčrtava disciplinirano zadržanje prebivalstva in poudarja, da z bombardiranjem ne more biti razdejan duh razrušenega vseučilišča, ki je močnejši od slehernega zidu.

Amsterdam. Britanska poročevalska služba javlja, da se nahaja angleški zunanji minister Eden na kratkem zdravstvenem dopustu. V njegovi odsotnosti bo posloval Churchill tako kot zunanji minister in kot vodja Spodnje zbornice.

Stockholm. V torek so v Londonu objavili, da bo prva vojna konferenca ministrskih predsednikov britanskega imperija prihodnji mesec v Londonu. Avstralski in novozelandski ministrski predsednik se bosta pred svojim prihodom ustavila v Washingtonu, kjer bosta imela posvetovanja.

Kaj je novega pri naših sosedih

S Spodnje Stajerskega

Proslava tretje obletnice povratne spodbije Stajerske bo združena s političnim in prosvetnim prireditvami po Stajerski in zlasti v Mariboru. 23. aprila bo v Mariboru poseben dan brambovcov, saj bo nastopilo 88 najboljših brambovcov, ki so vse že nastopile v bojih. Na skupnem zboru bo navzočih 6000 brambovcov, katerih edince bodo dobile z rok Gaulteierja samega prapore.

Hrabri Spodnjaestajerci. Z železnim križem druge stopnje sta bila odlikovana Jožef Konec in grenadir Janez Gornjak iz okrožja Maribor-okolice. Iz ptujskega okrožja pa so doma naslednji, ki so prejeli železni križec druge stopnje: grenadirja Jožef Grdja in Jožef Sekonja, deseterja Stanislav Schicher in Jožef Vesenjak ter vojak Jožef Feguš.

Šestdesetletnica župana v St. Lovrenju na Pohorju. 20. aprila bo obhajal župan v St. Lovrenju na Pohorju Felix Heimisch 60 letnico. V svetovni vojni je bil jubilant dve leti v vojaški sukni, za časa monarhije pa je bil delaven v mnogih društvih. Za časa bivše Jugoslavije je vodil nemško obrtno stranko, ki je bila tedaj najmočnejša skupina v občini. Sedaj pa je že tri leta župan v veliko zadovoljstvo občanov.

Koncert ptujskega godalnega kvarteta. Ptujski godalni kvartet, ki ga sestavljajo Erwin Lamm, Franz Fux, Hans Wamlek in Josef Riehs, je priredil v dvorani okrožne glasbene šole v Ptujju večer komorne glasbe. Kvartet je zaigral Mozartov Lovski kvartet, Fr. Schubertove varijacije »Smrt in deklica« in Dvořakov godalni kvartet op. 96 v f-duru.

Nova mladinska voditeljica v Brežicah. Ze delj časa v Brežicah delujoča okrožna mladinska voditeljica Olga Spreitzer je sedaj zapustila to mesto. Na posebnem sestanku ji je bilo izrečeno priznanje, saj je za zlasti pri preseljevanju Kočevarjev pridobila velikih zaslug. Okrožni vodja Svoboda je nato uvedel in pozdravil novo mladinsko voditeljico Medved, ki je preizkušena mladinska delavka.

Zgledna skupina obmejne straže. Obmejna straža v trgu Rogatec je sestavljena največ iz obrtnikov in malih kmetov, ki so stari od 52 do 69 let. Na dveh tovariških večerih je skupina nabrala za zimsko pomoč vsega skupaj 11.161 mark. Uspeh je tembolj pomemben, ker je polovica mož navadno v službi izven trga, ki ima itak le 700 prebivalcev.

Nesreča. 18 letnemu ključavničarskemu vajencu Francu Kranjcu iz Ruš je pri delu padlo težko kladivo na levo nogo. Fanta so pripeljali v mariborsko bolnišnico.

Iz Hrvaške

Smrt znanega hrvatskega časnikarja. V Zagrebu je te dni umrl v 59. letu starosti šef-urednik hrvatske poročevalske agencije Dr. Zdenko Verni. Pokojni Verni je do leta 1941 deloval v centrali agencije Avala v Beogradu. Po izbruhu vojnih dogodkov tega leta se je preselil v Zagreb, kjer je takoj prevzel vodilno mesto pri hrvatski poročevalski agenciji.

Leksikon prehrane. Hrvatski založni bibliografski zavod je v zadnjih dneh izdal monumentalno znanstveno delo profesora medicinske fakultete v Zagrebu dr. phil. in medicine E. Mayerhofera »Leksikon prehrane«. Prof. Mayerhofer je svoje veliko delo izdal po tridesetletnem znanstvenem delovanju na področju prehrane.

Sol in cigarete za jajca. Perutninska zadruga v Novi Gradiški je pričela od kmetov nakupovati jajca po uradno določeni ceni. Kmet, ki odda omenjeni perutninski zadrugi 20 komadov jajc, lahko kupi v zameno 1 kg soli prav tako po uradno določeni ceni. Za eno jajce pa lahko kupi po dve cigareti. Okoliško kmečko prebivalstvo je pravilno razumelo akcijo svoje perutninske zadruge ter ji oddaja tudi ostalo blago, kar zanj ne dobi samo plačila v gotovini, temveč tudi možnost nakupa za gospodinjstvo važnih potrebščin kakor sol. Na ta način je seveda močno prizadeta zakonita trgovina, kjer so morali kmetje plačevati za en kg soli od 800—1000 kun.

Zabvala revnih zagrebških mater švicarskega Rdečemu križu. Skupina 95 siromašnih zagrebških mater je te dni poslala zastopniku švicarskega Rdečega križa v Zagrebu toplo pismo zahvalo za vso podporo, ki so jo te družine uživale od omenjene organizacije. Švicarski Rdeči križ je namreč preskrbel otrokom 95 siromašnih zagrebških družin po pol litra mleka dnevno in to skozi 100 dni v zimskih mesecih.

Iz Srbije

Žrtve pri letalskem napadu na Niš. Beograjsko časopisje poroča, da je bil tretji letalski napad na Niš dne 5. aprila okoli tretje ure popoldne. Odvržene bombe so v glavnem zadevale stanovanjske četrti. Zaseda je bila tudi pravoslavna saborna cerkev. Bomba je predrla streho in padla na sam glavni oltar, druga pa na kristolni kamen. Od bomb sta bili zadeti tudi bolnica in prav tako poslopje finančnega ravnateljstva, kjer je našlo smrt več uradnikov in uradnic. Pri bombardiranju mesta je bilo veliko stanovanjskih hiš popolnoma porušeni. Po tem tretjem letalskem napadu je bil Niš še ponovno bombardiran.

Banat je otok mira. Pred dnevi smo poročali o začetku prvega visokoškolskega in kulturnega tedna nemške narodnostne skupine v Velikem Bečkereku v Banatu. Na sporedu tega tedna je bilo več zanimivih predavanj vidnejših kulturnih delavcev nemške narodnostne skupine v Banatu in Srbiji ter predavatelj iz Nemčije. Visokoškolski teden je bil zaključen na veliki ponedeljek z velikim političnim zborovanjem v Velikem Bečkereku. Pred zbrano množico je govoril tudi vodja nemške narodnostne skupine v Banatu in Srbiji dr. Sepp Janko. V svojih izjavah je poudarjal, da naloga nemške narodnostne skupine v tem delu Evrope ne obstaja samo v tem, da se ohranijo nemške družine, temveč, da se tudi razvijajo in da postanejo vzor vsem ostalim narodnostim v Banatu in to ne samo kot kmetovalci in obrtniki, temveč tudi na kulturnem polju. V tem pogledu je dejal, da je nemška narodnostna skupina to svojo sposobnost v zadnjih treh letih tudi dokazala, ko je s svojo upravo dosegla, da je ostal Banat tudi v sedanjih vojnih časih še vedno otok mira.

—11—

Sadite prve znanilke pomladi

Kako prijetno je človeku, ko zazre, še preden se je zima poslovila, na domači mizi ali na mizah svojih znancev in prijateljev vrbove šibice z nežno sivimi kožuhastimi lističi. Vrba je med prvimi, ki nam pravi: Zima se poslovlja, pomlad prihaja v deželo z vsem svojim razkošjem. Kdo bi se teh prvih znanilcev pomladi ne veselil!

Mačice pa ne razvesele le našega očesa, ampak tudi naše male pridne živce, naše čebele. Če le sonce topleje posije, krožijo okrog mačic roji teh sončnih tičic, da poberejo iz njih moko, ki jo potrebujejo za kruhek svojih neboljenčkov. A za posledek se včasih najde na cvetju tudi kaka kapljica medetnine. Nehote pa oplode čebele pri nabiranju cvetnega prahu tudi dotično cvetje, ker prenašajo prah z moškega na ženski cvet. Ni čuda, da so se v poslednjem času začeli za čebele zelo zavzemati tudi poljedelci in sadjarji. Za čebelarja pa so rastline,

ki dajejo čebelar cvetni prah, še posebej važne, zlasti one, ki cveto v zgodnji pomladi, kakor je prav vrba, o kateri pišemo.

Slovensko čebelarstvo društvo je ustanovilo zaradi tega na Barju drevesnico za gojenje vrh. Svojim članom jih oddaja brezplačno, a rade volje jih odda vsakomur, ki jih hoče nasaditi na svojem vrtu ali zemljišču.

Vrba se lahko vzgoji v lepoticen grmiček. Kdor ima kjer koli kak kotiček na svojem vrtu, naj si jo zasaadi. Raste pa v vsaki zemlji brez vsake posebne nege. Lepo je videti grmiček spomladi, ko so šibice od vrha do tal polne svetlosivih kožuhastih mačic in ko kroži krog njih roj marljivih čebel. Zlasti je priporočati saditev zaradi tega, ker je prodaja na tujem svetu narezanih šibic prepovedana. Kdor jih ima pa sam, ta vsako pomlad lahko okraši svojo mizo s to prvo znanilko pomladi.

MALI OGLASI

KMEČKI FANT
se želi izučiti milnarske obrti. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3270.

DEKLE
pridno in pošteno, ki zna kuhati iscem. Ostalo po dogovoru. Dolenska cesta 13.

KROJASKO
pomočnico sprejem v stalno službo. — Atele Pintarič, Wolfova 12.

KROMPIR-TOPINAMER
krma za prašiče, zajce in kokoši po 3 L. Sever & Komp. Ljubljana.

RADIO
boljši, po možnosti nemške znamke, malo rabljen, kupim. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 3157. (i)

KUPUJEMO
prazne cemenice in stene papirne trefe PEIRONAFIA. Iyria-va 35a.

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Na vaše želje jih prevzamemo na domu. B. Guštin. Vednikov trg št. 2.

KRAVO
plemensko, ki bo teletila dne 20. maja ugodno prodam ali zamenjam. — Polzve se: gostilna Kovač, Dravljje.

STARE URE
zapeljive, lepše in boljke, same prav dobro ohranjene, kupim. Janko Jazbec, Miklošičeva cesta 12.

PRAVE JUTA VRECE
lepe prave juta vreče, dokler traja zaloga ugodno naprodaj. Petronaf, Ljubljana. — Ciri-Metodova št. 35a, prej Iyria-va.

TEL. KINO »MATICA« 22-41

Lepa in slavna Hana Vitova ter simpatični Ernst v. Klipstein v veliki ljubezenski drami

»Nenavadni dvoboje«

Film čustev in lepote. Ciganska glasba, pesi. Predstave ob delavnikih ob 16 in 19.

TEL. KINO »SLOGA« 27-36

Prav zanimiva in zabavna zgodba zakonskega problema iz današnjih dni v krasnem TOBIS-filmu

Na rokah te bom nosil

Koliko veljajo obljube moških svojim nevestam pred poroko...? Nazorni pouk za ženske — pa tudi za moško mladino!

V glavnih vlogah: Heli Finkenzeller, Hans Nielsen, Wolfgang Lukschy. Režija: Kurt Hoffmann

Predstave ob delavnikih ob 15, 17 in 19.

TEL. KINO »UNION« 22-21

DANES ZADNJKRAT! Ljubosumen ženin povzroča svoj zvesti nevesti neštivilne nevestnosti v veliko veselje svojega prav tako ljubosumnega okolja

»Ljubosumnost«

V glavnih vlogah: Carola Höhn, Hans Nielsen, Werner Puetterer itd.

Predstave ob delavnikih ob 16 in 19.15.

+

Dotrpel je naš ljubljani očka, gospod

dr. Zajec Ivan

šef zdravnik OUZD v pokojni, bivši dež. odbornik vojvodine Kranjske itd.

V 72. letu svoje starosti. Pokopan bo na domačinskem pokopališču.

Domžale, Ljubljana, dne 18. aprila 1944.

Alojzija roj. Kralj, žena, Med. Univ. dr. Stane, sin, Majda, snaha,

Stančič in Janezek, vnuka in ostalo sorodstvo

Med opravilom Arnida Lugetumunda in med kuhanjem večerje so prišli tudi gonjaci s psi in z obilnim lovskim plenom, ki so ga nosili na ramah, obešenega na močne in živalim primerno dolge droge.

Ko so razložili gonjaci obilni lovski plen okoli kneza Tolistobara, se je leto zadovoljno nasmehnil in dal lovcom z desnico znaka, naj jedo in pijejo.

Knezu tega večera nista dišala ne jed in ne pijača, čeprav je bil ob drugih takih prilikah, kar se tiče jedače in pijače, vedno prvi med prvimi; zakaj, ko so mu ponudili jedačo in pijačo, je oboje z obema rokama odklonil in se bolesto nasmehnil. Govoriti skoraj ni mogel; zakaj v prsih ga je bodilo, in ko je govoril besede: »Škoda, da ni še tura med lovskim plenom,« je skremžil obraz od bolečin in se prijel z obema rokama za prsa.

Večerja je bila tega dne kmalu pri kraju; zakaj nobenemu lovcu se ni ljubilo ne jesti in ne piti, čeprav so veselili Kelti ob drugih prilikah tako, da so zamenjavali luno s soncem in sonce z luno.

Na težke dvokolnice z dvema ojesoma so naložili bogati lovski plen; in lovski izprevod se je začel pomikati proti domu.

Vračali so se domov, zaradi kneza, ki sta ga nosila na nosilnici dva konja, zelo počasi, da bi mu gugalje nočelnice ne povzročale prehudih bolečin. Kot bi šli za pogrebom tako je bil ta lovski iz-

KLOBUČARNA „PAJK“
Vam strokovno onaaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča **RUDOLF PAJK, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 38, Miklošičeva cesta št. 12.** (Nasproti hotela Union)

+
Dotrpla je in previdena mirno v Gospodu zaspala naša draga sestra
Franciška Kajdiž
biv. gospodinja v župnišču v Sori
Pogreb bo v petek, dne 21. t. m., ob 3 popoldne z Zal. kapele Sv. Jakoba k Sv. Križu. Ljubljana, dne 19. aprila 1944. Zalujoči: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

+
Umrl je v 75. letu starosti
dr. Čeh Franc
banovinski zdravnik v pokojni
Pogreb draga pokojnika bo v petek, dne 21. aprila 1944, ob 2 popoldne z Zal. kapele sv. Jožefa na pokopališču k Sv. Križu. Jesenice, Ljubljana, Ljutomer, dne 18. aprila 1944. Zalujoči ostali

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Zalostni javljamo, da je junatko padel na položaju pod Turjakom za svobodo slovenskega naroda naš
Mari Bezljaj
dijak-domobranec
v devetnajstem letu starosti. Pokopali ga bomo danes, v četrtek, 20. aprila 1944 ob pol treh popoldne na pokopališču pri Dev. Mar. v Polju. Zg. Kašelj, Studenec, 19. 4. 1944. Jože in Izidor, brata; Francka por. Hribar, sestra, Rajko Hribar, svaki; Meri in Jelka, nečakinji.

+
Sporočamo tužno vest, da je dne 26. marca 1944 v Beogradu umrl naš predobri soprog, oče, tast, stari oče, gospod

dr. Josip Povalej

finančni direktor v pokojni

Pogreb draga pokojnika je bil dne 28. marca 1944 v Beogradu.

Sveta maša zadušnica bo darovana v soboto, dne 22. aprila 1944 ob 8 zjutraj v župni cerkvi

Marijinega Oznanjenja. Ljubljana, Beograd, 18. 4. 1944.

Zalujoče rodbine: Povalej, Jarc, Jež, Hudnik, Dolgov

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Zalujoci: Valentin, Janez, Tomaž, bratje, in Ivanka, sestra

Tolminska dviga zastavo stare pravde

SLOVENE

20. aprila 1944

16. ČETRTKOVA STRAN

Veliko ljudsko protikomunistično zborovanje na Mengorah pri Tolminu - Tolminci vstajajo k vedno bolj strnjeni borbi proti narodnemu sovražniku — komunizmu

Tolminska je za Slovence klasična dežela. V vsaki dobi je močno prispevala k slovenskemu kulturnemu in zdravemu političnemu življenju in tudi danes nič ne zaostaja, ampak že vidno stopa na čelu novega slovenskega rodu. Taki so ti Pregljevi Tolminci — zvesti potomci svojih prednikov, ki so presekali marsikako mencejanje in cincanje. Letos na velikonočni ponedeljek so Tolminci pogumno udarili novo pot na prvem slovenskem ljudskem zborovanju po l. 1941 na Mengorah.

Nekdaj so Tolminski deželi gospodarili graščaki in grofje. Dokler so se držali starih pisanjih in nepisanih postav, je že še nekako šlo. Pa je seveda tudi nje obsedla samopašnost in napuh. Pogazili so vse veljavne postave in za mero uvedli samo svojo samovoljo. Začelo se je trpljenje tlačanov. Tolminci so se proti temu vzdignili v znanem »tolminskem uporu« 1712. leta, v katerem so zahtevali povratek nazaj k »stari pravdi«. Graščinska močnost je bila takrat sicer trenutno močnejša, voditelji upora so svojo ljubezen do zemlje, družinskega ognjišča in stare pravde v lastni deželi plačali z življenjem, toda graščinska samovolja je prešla in rod je sproščeno zaživel v svojih postavah.

Sovražnik z obličjem angela

Po tej priliki se nam je zasukalo tudi v današnjih dneh. Tudi nad Tolminsko je prišel sovražnik z obličjem angela, s svetniško slavo okrog glave, krivi Mesija, ki ni nikjer ves, pa je povsod ves. Mesija množice, iz množice in po množici — pod enim samim zagonetnim imenom: OF, z maliki: Tito, Stalin, demokracija, samoodločba, odcepitev. Ta nevidni zopernik je vse staro izprevrgel, vse podrl, z zaničljivo kretnjo vse pohodil in na mesto trdnih starih postav nametal ljudstvu povodenj novotarij in zahtev, groženj, sumničenj, zalezovanj, vse iz grmovja

nedeljek nekam iti, kakor smo nekdanje hodili, brez ozira na to, če je to všeč ali ne »maršalu Titu« in njegovim tolpam, ki bi hoteli, da bi pol naroda gonilo »izdajalce«, pol naroda pa bežalo pred njimi, ne da bi prva ali druga polovica vedela, za kaj prav za prav vse to preganjanje. Zato je bilo ljudsko zborovanje na letošnji velikonočni ponedeljek na Mengorah pravi oddih, odmor v strašni napetosti, ki jo je zanesla na deželo OF v blagor mednarodnemu komunizmu. Zborovanja se je seveda udeležila tudi domobranska četa iz Tolmina, ki — trdno se naslanja na narodno zavedne može iz mesta in okolice — koraka v prvi liniji slovenske preroditvene borbe.

Nekaj minut pred 10 je zvon na Mengorah, ki je že pred stoletji dajal znak za boj k povratku nazaj v staro slovensko pravdo, veselo pozdravljal prihajajoče množice, ki so se počasi vzpenjale po strmih pobočjih hriba proti vrhu, od koder jih je že pozdravljala lična romarska cerkva, ki je v celotni rekonstrukciji zaslužno delo volčanskega župnika. Ljudstvo je prihajalo z vseh strani: z Bače skozi Kozaršče, iz vasi ob Soči (Dolje, Gabrje, Volarje, Kamno), celo iz Kobarida, dalje iz Kanalske doline, Ročinci, Avčani — ti vsi skozi Volče in nato v prijetni breg. Družba za družbo prihaja, vse v prijetnem razgovoru, nič zalezovanja, nič volunjenja, kdo je »izdajalec«, kdo ne podpira črk »NOV«, prihajajo Slovenci skozi rodove na Mengore, na svoje Mengore in ni ga kontrolorja nad njimi, razen nekaj terencev, ki so seveda tudi prišli pogledat, če je kaj takega res mogoče, in so v veliki zadregi, ker jih oboroženi domobranci niti ne aretirajo, da bi jih vključene vleкли skozi grmovje in bi se oni drli: »Brat brata!«, niti jih ne ustrelje, da bi njihovi zapeljani nasledniki slavili »mučence« in »žrtve«, ampak se vse mirno, v prijetnih razgovorih pomika proti cerkvi in

zoper gnulobo ali upor življenja zoper smrt — zdravje zmaguje, življenje zmaguje.

Ze pred 10 uro je ljudstvo do zadnjega kotička napolnilo lepo cerkev, v kateri z velikega oltarja pozdravlja množico ljubka »Mati božja Mengorskac«, eno izmed najlepših cerkvenih del umetnika kralja. Sveto mašo je opravil župnik g. Komac, ki si je pred nasiljem »osvoboditeljev« z begom moral rešiti golo življenje, po besedi: »Bežite v drug kraj.« V pridigi je v

Die Volksversammlung in St. Lucia: die Anwesenden hören einem Sprecher der Landwehrmänner zu. Tabor pri Sv. Luciji na Tolminskem: domobranci recitirajo v zboru Pregljevo »Pesem makabejskih bratov«.

vznesenih besedah opisal pomen današnjega romanja z ozirom na zgodovinski kraj in odtični čas. Njegov govor, poln poljudne poezije in jednat v jeziku, je ljudstvo z velikim zanimanjem poslušalo in je bil od komunistične propagande razbičanim dušam v veliko uteho. Med mašo je ljudstvo prepevalo ljudske cerkvene pesmi, da je cerkev odmevala, kakor že leta in leta ne. Zlasti veličastno je izzvenela začetna »Mengorskac« in zaključna »Povsod Boga«.

Prvo zborovanje Slovencev po l. 1941 brez mrliča

Po maši je bilo na prostem pred cerkvijo ljudsko zborovanje, ki se ga je udeležila vsa množica. Zborovanje je začel g. Žerjal Stanko iz Gorice, ki je v uvodnih besedah najprej pozdravil šefa krajevnega poveljstva v Tolminu g. Oberleutnanta Koepkeja, ki se je z nekaj nemškimi častniki udeležil te sproščene ljudske slovesnosti in ki zaradi svojega modrega nastopa v kočljivi in mnogostranski borbi proti komunizmu in OF uživa splošno priljubljenost; dalje je pozdravil domače navzoče vodilne može, ki že od vsega početka vodijo trdoživi ljudski odpor proti breznarodni boljševiški zaroti.

Nato je isti govornik v nad eno uro dolgem, živahnem govoru poljudno razložil zbranemu ljudstvu, ki je napolnilo ves prostor pred cerkvijo, kaj komunizem prav za prav je, kakšno se njegove politične, družabne, verske ozir. brezverske osnove, kakšna bodočnost se nam obeta, ako bi do konca doživeli komunistično »osvobodjenje«, in kakšni narodni nesreči služijo tisti, ki podpirajo ali so podpirali OF, ki zagovarjajo, podpirajo in širijo slavo tolpam v grmovju, kolikor jih pač še je. H koncu je govornik pozval vse navzoče, da v celoti in brez pridržka zavrejo vse komunistične novotarije, na katerih ni narodnega pravičja, kar je dokazal z mnogimi nazornimi zgledi (zveza med slovenskimi in italijanskimi komunisti, ki brez ozira

na narodnostni položaj Primorja in Goriške v neskaljeni zločinski »slog« delujejo za boljševizacijo tega ozemlja). Ljudstvo je z veliko pozornostjo sledilo njegovim živahnim izjavam in dasi je govoril dokaj nad eno uro, ni pozornost prav nič popustila.

Za njim je izpregovoril poveljnik domobranske jedinice v Tolminu. Najprej je poudaril, da je to po l. 1941 prvo slovensko ljudsko zborovanje — brez mrliča. Doslej se je slovenski narod mogel zbirati le k pogrebu svojih voditeljev v protikomunističnem odporu, le ob takih prilikah je v dobi, ko so nad njimi imeli oblast Savojski, mogel javno kaj spregovoriti o komunizmu in OF. Omenil je taka žalostna zborovanja ob pogrebu dr. L. Ehrlicha 31. maja 1942, ob pogrebu dr. M. Natlačenca 13. oktobra 1942 in ob tolikih in tolikih drugih pogrebi najbolj poštenih slovenskih mož, ki so padli kot žrtve slovenskega upora zoper boljševizem in nakane Sovjetske Rusije. V kratki dobi dveh let je kominterni s svojim propagandnim aparatom razširila o slovenskem narodu glas, kot da je ves narod za kakšno koli povezanost ali naslonitev na sovjetsko Rusijo, kot da je KPS pod imenom OF kaka predstavica slovenskega naroda ali celo oblast, kar vse pa je velika prevara, enakovredna mnogim zgodovinskim prevaram. Prav tako prevara je, da bi bila »NOV« kaj vojski podobnega, da bi bil »maršal Tito« kaj narodnemu voditelju podobnega. Vse to je le napihnjena meh sovjetske propagande. »Nikdar ni šlo za sovjetsko zvezo.« je izjavil domobranci nadporočnik, »nikdar ni šlo za Stalina, Tita, nikdar ni šlo za boljševiško bodočnost: s tako odkritim obrazom bi kominterni nikdar ne mogla sprožiti kakakega ljudskega vala, zato si je naredila krinko OF in začela z narodnimi ideali: najprej je bil njen simbol slovenska zastava, nato rahlo, simbol le mimogrede

s silo. Njene laži ne vlečejo več, ker so razkrinkane, zato se poslužuje čim dalje bolj le sile: revolver, nož, puška — s temi sredstvi v rokah komunistov danes OF »vodi« in »zastopa« narod. Ob tem spoznanju pa je nastopil tudi čas odkrite in organizirane slovenske samooobrambe, ki jo je narodu omogočila nemška vojska, t. j. čas domobranstva, po katerem narod z veseljem sodeluje z nemškimi oblastmi v boju proti tem nakanam komunizma. Če govorimo, da se jih je od Slovencev »največ« pridružilo Titu, da tolpe »maršala Tita« »vežejo« toliko in toliko nemških divizij, potem je to samo znamenje skrajno slabe poučenosti. V resnici pa so se »maršalu Titu« pridružili samo komunisti, ki so bili v vodah kominterne že pred l. 1941: tisti, ki so se po tem letu pridružili OF, so se pridružili narodni krinki, zato so jo pa tudi zavrgli, čim so spoznali, kdo se za njo skriva. Prav tako prevara je, da »NOV« veže kaj nemških oboroženih sil na tem ozemlju — mi vemo ravno nasprotno: da »NOV« z vojaškimi pojmi nima nobene zveze, kakor Tito ne z vojaškimi dostojanstvi, ampak da nemške oborožene sile veže na slovenskem ozemlju vse kaj drugega kot pa prazne črke »NOV«.

Nato je govornik še govoril o prazen delu terencev in teren, ki se v nekaterih bolj odmaknjenih gorskih vaseh, kjer so bolj izpostavljeni nasilju oboroženih rokovanj, še ukvarjajo s tem ali onim tihotapskim športom, ki mu je komunistična propaganda dala kako lepo narodno ime, in pozval vse, da čisto brez vsake škode za narod lahko prepuste vse fraze o plemenitosti OF in moči »maršala Tita« propagandni. Omenil je še neizpodbitna dejstva, ki dokazujejo, da je komunistična revolucija že v organičnem upadanju, duh uničevanja se je zdviljal, zdaj se samo še sodeb in kazni otapa.

Herr Stanko Žerjal klärt die Bevölkerung über den kommunistischen Charakter der OF auf.

G. Stanko Žerjal govori zbranim množicam o protinarnodem značaju komunistične »Osvobodilne fronte«.

Pri Sv. Luciji na Mostu

Po njegovem govoru so domobranci v zboru pod vodstvom »klicarja« deklarirali Pregljevo »Pesem makabejskih bratov«, ki se je po svoji udarnosti in globoki vsebini kaj lepo prilagala v celotni okvir zborovanja. Močna beseda fantov je čez vso pokrajino razglasila splošen upor zoper duha in namene OF in povratek nazaj k naši stari veri, stari pravdi.

S tem je bil »uradni« del zborovanja — v kolikor pri tej spontanosti moremo govoriti o kakih »uradnih« točkah — končan. G. Komac se je z njemu lastno duhovitostjo in šegavostjo zahvalil ljudstvu, da je tako mirno vztrajalo pri sicer dolgem zborovanju, ura je bila že dve popoldne; pa se kljub temu kar nekako nismo mogli raziti. Iz domobrancev in ljudstva se je na prostoru pred cerkvijo naredil zbor, kakor ga doraščajoči rod ne pomeni. In pesem je orila za pesmijo, narodne, šegave, himne — dihanje sproščene naroda, ki se je s prihodom nemške vojske rešil pritiska badoljevkega jarma in ki je zavrgel tudi ščuvanje in izdajalsko razdiranje komunizma. V resnici sama znamenja, da prihaja nad ta rod in zemljo nova doba, doba osvobodjenja od komunizma, kar je toliko kot veliko narodno prerodenje.

Večji del udeležencev je nato za domobranci odšel skozi Kozaršče k Sveti Luciji na Mostu, od koder je prihajajoči ljudski val že pozdravljalo veselo pritrkovanje zvonov. Ljudstvo je do zadnjega kotička napolnilo prostor cerkev. In spet se je ljudska pesem orila pod lepe svode — tako sproščeno in tako veličastno, da so mnogim stopile solze v oči.

Sele v poznih popoldanskih urah so je ljudstvo razšlo iz prijaznega Mosta domobranci pa so po kratkem okrepčilu, za katero so se posebno odrezali somišljeniki iz Gorice, med prepevanjem novih koračnic odšli skozi Mostrež nazaj v svoj Tolmin. Vsem udeležencem pa bo ta lepi dan še dolgo ostal v najugodnejšem spominu. Semena, ki so jih narodnjaki te dežele sejali v najtežjih okoliščinah, gredo pod novim soncem v lepo klasje. OF kot nekogibanje je tu premagana, gre samo še za uničenje zadnjih ostankov tolp »maršala Tita«, ki se še — zdaj že brez gloriole — zgubljeno potikajo po najod daljnejših gorskih koritih.

Die antikommunistische Volksversammlung in Mengora bei Tolmein. Ljudsko protikomunistično zborovanje na Mengorah pri Tolminu: pogled na del množice med govorom.

In noči, po »Poročevalcih«, »Glasih« za vse ustanove, na mitingih, z zvičajnim sladkobnim prispevovanjem, s strupom, ki upijani in dela vrtoglavico. Kot nekateri drugi Slovenci — le pravični bodimo — tako so tudi Tolminci na to novo pesem zaplesali, vračje so zaplesali, zato ker so poštene, ker razumejo žrtve. Pozdravljali so po 8. septembru tolpe »maršala« Tita, jih sprejemali s harmoniko in klobasami in drli k njim, moški in ženske, fantje, možje, dekleta in žene, delali so in zbirali »mešičke« in jih ponoči, po kolikor mogoče skritih in težavnih poteh prenašali v grmovje, ker so verovali kot v Boga, da gre za nekaj poštenega, celo nekaj narodnega. Izkazalo pa se je, da gre za nekaj protinarnodnega, protislovenskega, da gre samo za uničevanje naroda, da bi kot pohojeno in strto jabolko padel v komunizem z »maršalom« Titom pod »strokovnjaka« za slovenska vprašanja, »tovariša Stalina«. Ko se je to izkazalo, je vsa dežela zajela: nazaj k naši stari pravdi, nazaj k naši stari veri. Življenje za »maršala Tita« že ni bilo več življenje vredno, ne za pristaše, ne za nasprotnike, nad vsemi so visele težke grožnje: smrt temu in onemu, smrt vsem, in ljudstvo je ječalo: nazaj, nazaj k našemu staremu življenju, ko smo bili še sami pošteni Slovenci skupaj. Dolgo se je lomilo sem in tja — kot po ostalih krajih Slovenskega — dolgo ta krič ljudstva nekako ni mogel priti do izraza, ker je teror nad terenci držal teror terencev nad ljudstvom, da ni moglo dihniti sproščeno. Ljudstvo je hotelo nazaj k staremu mirnemu in poštemu slovenskemu življenju, mnogo in mnogo »mož plemeniti« je ta napor plačalo z življenjem, slednjič pa je ljudska sila izbruhnila in podrla cirkuške šotore črk »AVNOH«, »ZAVNOH«, »NOV«, »POJ« in vso papirnato barko »maršala Tita«.

Na Mengorah

Na velikonočni ponedeljek so se Tolminci in okoličani zbrali, brez kakih posebnih pozivov, bolj improvizirano kot organizirano, na Mengorah na prvo slovensko javno ljudsko zborovanje po l. 1941. Prišli so kakor v slovenski Emaus, da se pogovore in da se prijatelji spet vidijo in spoznajo. Prišlo je kar samo po sebi, iz gole želje, da je treba na velikonočni po-

Ivan Pregelj:

Mengore

— On — Fabijan — mi je pisal: »Mengore so postale Čenstohovo Tolminskega.«

O, Mengore! Mojih mladostnih spominov najlepši spomin! Vsako leto okoli Malega Šmarne se mi povračajo davni vtisi, oživijo v duši pozabljeni prizori, od življenja viharjev prevpi doživljaji, vzrasto iz romarskih spominov obrazi davnih romarjev, stoterih bratov, stoterih sestra od Soče in Idrice in Bače in Tolminke, od kotarske in beneške in trebuške strani. Potujem z njim in romam na Mengore. Jutro je poznopoletno in vonjivo, kakor vrt poln sadja. In nad vrtno je nebo, sestra italjskega, in jemlje vid. Slast moči, sreče in zdravja bohotnega diše cesta in senožen in polje. Ostro zaudarja ob potu česmin. In kakor k svatbi vabijo s holma doli čez rume nečič bukov gozdič nad senoženjo romarski zvonovi. Možnarji jeknejo s hriba. »Procesijo zamudimo!« Otroci drivijo zasopli navkreber, če odrasli stopijo hitreje, samo stari in nalušljivi pešajo, vzdihnejo. Zdi se ti, da se je živa vrv odtrgala z dolinske ceste čez senožen navzgor. In zopet utone v gozdiču, kakor prerezana. Zadnjič greš in uživaš vonj pred dnevom pokošene otave, vonj romarskih praz-

ničnih oblek, vonj kambrika ženskih kril in vonj doma tkanega, barvanega in valjanega sukna moških suknjičev. In že dišne v rosno tvoje čelo vonj gozda, gliv in prhnečega listja. In kakor topel pozdrav zaslušiš rahlo sa-

Slovenski pisatelj Ivan Pregelj

pico cerkvenega kadila od gori doli. In greš po kamenitih stopnicah in najdeš srebrno dvajsetico. In izideš iz gozda na vrh, k cerkvi, na razgled, med dime ognjev in vonjivost kostru nove juhe in briškega sadja fig, in breskev. In vidiš dečka, ki joče in

išče in mu obrišeš solze in vrneš najdeno dvajsetico. In si srečen in vesel, da si na Mengorah, vesel gneče in jutra in sonca in samega sebe, ki si vrnil dvajsetico; si vesel cerkvice, naltlačene romarjev, vesel cerkovnikovega slovesnorednega lica, vesel zanojenega volčanskega kaplana, vesel krčmarja, ki te je sunil v stran neobziren s sodčkom vina v naramnem kožu. Smeješ se in pozdravljaš in suješ in te sujejo. In se prerivaš sredi zdravih, otroškopolnih deklinskih obrazov in sredi gladko obritih moških lic. Sedeš v travo k staremu Trebušanu v kratkih hlačah in si vesel z njim, ki je šestinsedemdesetleten še enkrat na Mengorah in še upa, da bo devetdesetleten.

»Bog ve, morda pa nič več!«

Ali ni starčku solza skalila očesa? O Bog, celo te solze si vesel... Sanjam. Sanjam o nepozabnem, o dvajsetici, ki sem jo izgubil in mi je bila vrnjena, sanjam o Trebušanu v kratkih hlačah...

O Mengorska gospa! Koliko so izgubili moji bratje, moje sestre. Meni so vrnil dvajsetico. Vrni tudi njim, vrni! O, Mengorska gospa! Moji bratje hrepenijo daleč, umirajo daleč in tožijo domov, domov. Vrni jih, vrni jih! — — —

In spet berem: »Mengore so postale Čenstohovo Tolminskega.«